

leest de be-
kenis is. Wat
hoofdartikelen,
geleden heeft
por ons (Cate-
n van prof.

rijzen, dat naar
16 geenerlei
den Heiligen
tekerheid door
et getuigen, in
s zijn. En dan
Voord en met
a wat wij door

waardoor wij
den. En deze
ge waarmerkt
r de Schriften,
n dat ze een
it is: hij heeft
des te inniger

K. S.

„Credo" thuis
vragen; mis-

de schrijfwijze
aan gestooten.

vist aansturen
ver geloof en
toeten zwijgen
argumenten" t

ndergeteeken-
gevalletje (dat
ook al ver-
nemen, dan zou
de kerken op-

elijke beschm-
ets terugnam,
elf de kerken
oet een ander
engt? En dat
Knox beter las

itgeefster van
eer wensch te

K. S.

UNST

Dr. H. Brug-
Nijkerk.
— Uitg. door

le zee een te
uur, in ver-
ekenis voor
romans over
a de zee nog

ng ten goede
erhalen over
erij. Reisbe-
epsjournalen
t en gelezen.
chen roman,
g ruimte ge-

er bij Callen-
dacteur, wij-
en korte in-
e historicus,
niet noodig
ide litteraire
ven van de
an onze ge-

ich genomen
e bijzonder-
effende. En-
en piraten,
een uitvoe-
lijn, bevatten
teressant is
ipbreuk van
delijk beeld
rgevorderde
k hier weer
e geven van

ets van Dr
t het Kerk-
ischwateren
op het be-

langrijke werk voor dominee en dokter voor de visschers.

De rest van het boek, en wel het grootste gedeelte, wordt in beslag genomen door zeven novellen. Er wordt een chronologische volgorde in acht genomen, waardoor de lezer een beeld krijgt van de ontwikkeling van het zeewezen in den loop der tijden, van de Noormannen af, tot het begin van onze eeuw.

Opmerkelijk is de voorkeur voor het zeilschip. De stoomboot schijnt niet zooveel romantiek te kunnen leveren als het sierlijke, nu bijna verdwenen zeilschip. Wanneer de stoomer even genoemd wordt, geschiedt dit om den weersin van een rechtgeaard zeeman voor dit soort vaartuigen aan te toonen. Hier zal ongetwijfeld de weemoed over het verdwijnen van een mooi ding een rol spelen, want de herinnering is immers veelal schooner dan de werkelijkheid zelf was. De machine heeft den mensch minder weerloos gemaakt op zee, maar bracht toch tevens een nieuwe bekoring, die niet minder behoeft te zijn dan de bewondering afdwingende bekwaamheid van den schipper, die met behulp van wind en zeilen de gevaren van zee en golven te boven kwam.

Het is den schrijvers niet steeds even gemakkelijk geweest, den inhoud hunner novellen in overeenstemming te brengen met den gemeenschappelijke titel „Zeemansleven". Zoo heeft Karel van Dorp een zeer lezenswaardig verhaal geschreven over de Noormannen, waaruit wel spreekt het onuitblusschelijk verlangen van den Noorman naar de zee, maar waarin het leven aan land toch de voorname plaats inneemt. Het romantische verhaal moet hier wel onze betrekkelijke onkunde van het leven der zeeschuurers sierlijk toedekken.

Veel minder zeemansleven, maar niet minder boeiend verhaal schreef Jo Ypma. Men moet heel scherpe oogen hebben, om uit haar verhaal het leven van den zeeman uit de dertiende eeuw te leeren kennen. Wanneer de lezer echter het doel niet telt, alleen den uitslag acht, zal hij zich tevreden gevoelen met deze aandoenlijke, goed geschreven novelle over de ongelukkige Edwina van Scoorl. Ook zonder den eenigszins statigen stijl was haar stuk goed geweest.

Op meer bekend terrein, wat zijn bronnen betreft, brengt ons Norel. De geschiedenis der ontdekkingsreizen behoort tot de interessantste tijden uit ons verleden. Het gelukt den schrijver volkomen, in een goedgebouwd, vlot en boeiend geschreven verhaal, de gevaren, de ellende, de haast onoverkomelijke moeilijkheden te schilderen van de eerste tochten naar Indië, maar ook geeft hij een suggestief beeld van de onverschrokken mannen, die met opoffering dikwijls van hun leven, den grondslag legden van ons imperium.

Een goede teekening van de mannen van den zelfkant der zeevaart, de zeeroovers, geeft W. de Geus in zijn schets over Klaas Compoen. De „lof der zeevaart" van de 17e eeuw wordt door deze schuurers met minder fraaie daden verbreed.

Het beste stuk lijkt mij dat van Herman de Man. In de eigen taal van den zeeman geeft hij een prachtstuk tragedie van een mislukt leven. Liefde voor de zee, bedwongen door de liefde voor een vrouw uit het Noorden, die het zeemanshart niet begrijpt. Het is een prachtgedachte, een rasecht zeeman dit verhaal te laten vertellen. Niemand beter kan de tragiek van den schipper op het zand beter voelen dan hij, die zich slechts thuis gevoelt op zee.

Bijzonder goed is ook het stuk van Ben van Eysselsteyn: de ras zeeman, die zich thuis niet meer op zijn plaats gevoelt, aan wien het gezin ontgroeit, wien de zee veel geeft, maar ook veel liefs ontnemt. Evenals in het laatste stuk, van Marie van Dessel-Poot, wordt er in verhaald van het offer dat de zee vraagt.

Dikwijls is het moeilijk onderscheiden novellen onder één hoofd te vereenigen. Hier is de redacteur goed geslaagd. De gekleurde platen en de pentekeningen die het boek verlichten, maken met de zeer goed tot goed beschreven verhalen dit boek tot een fraai geheel. Al is het dan ook niet DE roman van de zee geworden, het is wel een fors en prachtig boek over de zee geworden.

* * *

Ongeveer te zelfder tijd als bovengenoemd verzameldwerk, verscheen de roman „Zeemolest" van G. Brandenburg. Ook hier is het hoofdmotief, de onuitroerbare liefde tot de zee.

De visschersjongen Koos, belooft zijn meisje, hoe zwaar het hem ook valt, de zee voor haar te zullen opgeven. Nog één reis zal hij meemaken. Spoedig is hij weer thuis, daar het schip bij kalme zee plotseling zinkt. Een tijdlang leeft hij nu, getrouwd, aan wal, tot de oorlog komt en gesprekken over de enorme winsten hem zijn woord doen vergeten. Hij monstert weer aan en zet door, hoewel zijn vrouw dreigt weg te kwijnen van angst, en verdriet om zijn woordbreuk. Spoedig is hij schipper op een ijzeren trawler, maar na enkele voor- spoedige vangsten wordt zijn schip door een duik- boot tot zinken gebracht. Bij de redding breekt Koos een been, dat aan wal moet worden geamputeerd. Zelf ziet hij hierin een bestiering van God, maar zijn vrouw krijgt wroeging, als ze haar verminkten man moet thuis houden, terwijl ze hem in

zijn gezonde jaren terug wilde houden van de zee, waarnaar zijn hart uitging. Zij vinden elkaar weer geheel terug, als zij haar zoon het scheepje geeft, dat vader voor hem had gemaakt en dat zij al dien tijd verborgen had gehouden, om hem ver te houden van de zee en zijn aantrekkelijke sfeer.

Het boek maakt sterk den indruk van een eerste- ling. In het begin is het zelfs tamelijk primitief. Het moedwillig tot zinken brengen van het oude schip — een bekend motief — en het lange ver- hoor voor de rechtbank, zijn zonder eenige span- ning beschreven. Het lukt den schrijver aanvank- elijk niet actie in zijn verhaal te brengen. Veel te veel werkt hij met lugubere en onheilspellende gebeurtenissen, die niet treffen, omdat ze te veel op effect berekend zijn. Pas tegen het midden van het boek komt er eenige spanning in, ondanks het feit, dat de schrijver soms te veel verslag geeft van den toestand bij de visscherij gedurende den vori- gen oorlog. Hij raakt echter op gang en geeft nu soms goed beschreven passages. Vooral de tocht in de roeibooten, na het zinken van het schip, is niet zonder talent beschreven. Vergelijk men de beschrijving van het tweede verhoor voor den rechter, met het eerste uit het derde hoofdstuk, dan blijkt pas goed, dat de schrijver zich al schrij- vende beter op zijn personen is gaan instellen. Koos is van schim tot mensch geworden, de stijl is levendig vergeleken met het dorre begin. Maar ook in de tweede helft is het niet gelukt alle per- sonen tot leven te brengen en de oplossing als d e oplossing aannemelijk te maken.

Het boek is te weinig bezonken, er is niet uit het gegeven gehaald wat er in zat. Aan betrekke- lijke bijkomstigheden is een te groote plaats ver- leend, waardoor de actie onderbroken wordt. Het uitwendig gebeuren is te weinig aanschouwelijk, het innerlijke leven blijft te verborgen.

Als de goede strekking en de bedoeling een boek kunnen goedmaken, is dit alleszins een goed boek. Het bezit echter te veel gebreken om een goeden roman te zijn. Er zijn wel aanwijzingen, dat de schrijver ook hiertoe eens zal komen, als hij het „moeilijke ambacht" blijft beoefenen.

Gron.

H. S.

VAN HET HEERLIJK AMBT

Hoe maak ik mijn preek?

IV.

Is de tekst eenmaal gekozen, dan begint de „be- werking" daarvan.

Daartoe behoort eerst de exegese.

De exegese van de Heilige Schrift is die arbeid, waarbij ik tracht uit te vinden wat God, in dat bepaalde Schriftgedeelte, dat ik tot voorwerp van mijn exegese maak, wil zeggen, welke mededeeling, welke boodschap Gods daarin is onder woorden gebracht.

Dit is niet altijd een gemakkelijk werk.

Daar zijn duistere plaatsen in de Schrift, waar- van het zeer moeilijk valt den rechten zin te onder- kennen.

Die moeilijkheid kan schuilen in het feit, dat de beteekenis van een bepaald woord in het He- breeuwsch of in het Grieksch eigenlijk niet is te vinden; of in de zinconstructie; of in den inhoud der woorden gezien in verband met wat in andere plaatsen der Schrift wordt gezegd. Heel moeilijk is het dikwijls ook, van een stuk van de heilige historie uit te maken, welke plaats het heeft in het geheel van de geschiedenis der openbaring, in de geschiedenis des Verbonds.

Voor die „moeilijkheid" mogen wij evenwel niet uit den weg gaan.

En nu denk ik vooral aan het laatstgenoemde.

Daar is een tijd geweest, waarin wij deze moei- lijkheden nauwelijks zagen.

Als wij preeken over een „historische stof", dan waren we al blij, als het ons gelukte mooie, praktische „opmerkingen" aan den tekst vast te haken.

Wie een beetje vindingrijk was, had het dan met zulk een stof heel gemakkelijk.

Een „historische" stof werd dan ook nog al eens aangegrepen als er voor het maken van een preek wat erg weinig tijd beschikbaar was.

Gelukkig hebben we in de laatste jaren leeren inzien, dat het zoo niet mag.

Vooraf mijn jonge collega's wil ik het met allen ernst op het hart binden: „laet u tot zulk geschie- denispreken niet verleiden, hoe verleidelijk het ook is; want het is geweld doen aan Gods Woord.

Het lijkt mij toe, dat men dit nog niet altijd even duidelijk ziet; of, indien men het ziet, er nog niet altijd conscientieus naar handelt.

Daarom wijs ik daar nog eens met nadruk op.

Wanneer wij preeken over Lukas 2:1-7, of over Mattheüs 28:1-10, ja, dan vatten wij wel, dat wij daar niet mogen tevreden zijn met het maken van praktische opmerkingen over de gedragingen van Jozef en Maria en de vrouwen en zoo, dat wij

daar hebben te spreken over het openbaringsfeit, waarover het daar gaat.

Maar dat ditzelfde ook geldt van elk ander stuk geschiedenis, al is het dan ook niet gemakkelijk om uit te vinden wat het feit is, dat ons daar wordt meegedeeld —, dat wordt inderdaad nog veel te vaak over het hoofd gezien of verwaarloosd.

En nu nog eens, dat mag niet.

De eerbied voor Gods Woord moet ons daarvan terug houden.

Bovendien, getrouw-zijn moge in dezen groote inspanning van den prediker vragen, vooral in het begin, de gemeente moge eerst wel eens klagen, dat zij het wat vreemd vindt en den voor- keur geven aan de oude, gewende wijze van pree- ken, op den duur zal de prediker zelf in het volgen van den rechten weg, groote vreugde heb- ben, ook zal voortdurende oefening hem het al gemakkelijker maken den rechten zin van een Schriftgedeelte te vinden, terwijl de gemeente al heel spoedig zal inzien, dat de Schrift op deze wijze voor haar steeds rijker wordt en veel vaster stuur aan haar leven geeft.

„Dominé", zal de gemeente straks zeggen, „wat zijn wij blij, dat u zoo is gaan preeken; elke be- diening des Woords is ons daardoor tot een feest geworden."

Exegese alzoo; daarmee moet de bewerking van den tekst beginnen.

Laat ik op een paar dingen daarbij nog opzette- lijk wijzen. De exegetische arbeid zij zooveel moge- lijk zelfstandig.

Ik sprak onlangs met een professor in de exe- gese; ik mag den naam ook wel zeggen, Prof. Grosheide.

Hij klaagde er over, dat de studenten en de jonge dominees zoo weinig zelfstandig exegeti- seerden.

Zij steunen alléén op de commentaren van anderen.

Zij doen het zelf niet.

Dat nu is heelemaal mis.

Natuurlijk zijn wij zeer, zeer dankbaar voor wat wij in den laatste tijd aan Schriftverklaring ge- kregen hebben van de hand onzer Gereformeerde Theologen; en iemand moet al een driedubbele dwaas zijn, als hij daarvan geen gebruik maakt.

Maar dat gebruik mag niet hierin bestaan, dat hij eenvoudig overneemt en napraat, wat die com- mentaren hem zeggen.

Hij moet, gewapend met zijn Hebreeuwschen Bijbel en Grieksch Testament en een Worden- boek zelf trachten den zin van het Woord te ver- staan. Hij moet zelf exegetiseren; de commen- taar mag alleen hulpdienst verrichten.

Hij mag, als hij op een bepaald stuk van Gods Woord niet een goeden commentaar bij de hand heeft, niet verlegen zitten; hij moet er zich van bewust zijn, dat hij het ook zelf kan, al is het ook prettiger, dat men zijn eigen werk kan laten con- treleren en aanvullen door dat van een ander.

Zelfstandig exegetiseren; wie zich daarin oefent, zal er telkens van versteld staan wat mooi werk dat is en hoe hij daarin het vermogen krijgt om nieuwe en oude dingen uit de schatkamer van de Schrift naar voren te brengen.

Ik kom geregeld in aanraking met een broeder, die geen exegese heeft gestudeerd, die ook den grondtekst niet kan lezen, maar die zich er aan heeft gewend zelf over de Schrift na te denken en naar den zin des Woords te zoeken.

En telkens verhaas ik er mij over hoe 'n mooien kijk hij heeft op bepaalde Schriftuurplaatsen.

Toen ik nog gymnasiast was, waren daar jon- gens, die te lui waren om zelf te vertalen, wat hun was opgegeven. Zij kochten een vertaling en lieten zich daardoor leiden. Zoo'n vertaling noemt men in de gymnasium-wereld een „pons asino- rum", een „ezelsbrug".

Welnu, menig theoloog gebruikt zijn commen- taar als zulk een „ezelsbrug"; hij laat een ander voor hem verklaren, in stead van zelf te verklaren met hulp van een ander.

Zelfstandig.

In de tweede plaats: „conscientieus".

Wat ik daarmee bedoel in een volgend artikelje.

D. v. D.

Dr A. Kuiper over de Belijdenis.

III.

Het vorige artikel gaf ons in korte trekken Kuipers visie op het eigenaardige karakter eener kerkelijke belijdenis. Tevens kwam daarbij vanzelf aan de orde zijn opvatting omtrent den invloed der theologische wetenschap bij de opstelling — en dus ook bij de interpre- tatie — ervan.

Van groot belang is het eveneens naar Kuiper te luisteren, als hij ons kleurig en duidelijk het typische gezag teekent, dat aan een kerké- lijke belijdenis als zoodanig toekomt.